

Välkomna till SKAL-möte 17 maj 2024

Tillsammans gör vi skillnad

Tänk på säkerheten

Var och en ansvarar för den information denne delar under mötet
Tänk efter innan du eventuellt delar information om vad som
sagts på mötet

Agenda

Fågelinfluensa hos mjölkkor i USA

Myndigheternas arbete – rapportering 2021

Försvarsberedningens rapport (bordläggs)

Rapport från EFSCM (bordläggs)

Lägesbild – Jordbruksverket

Lägesbild – Livsmedelsverket

Lägesbild energi

Övriga frågor

Nästa möte

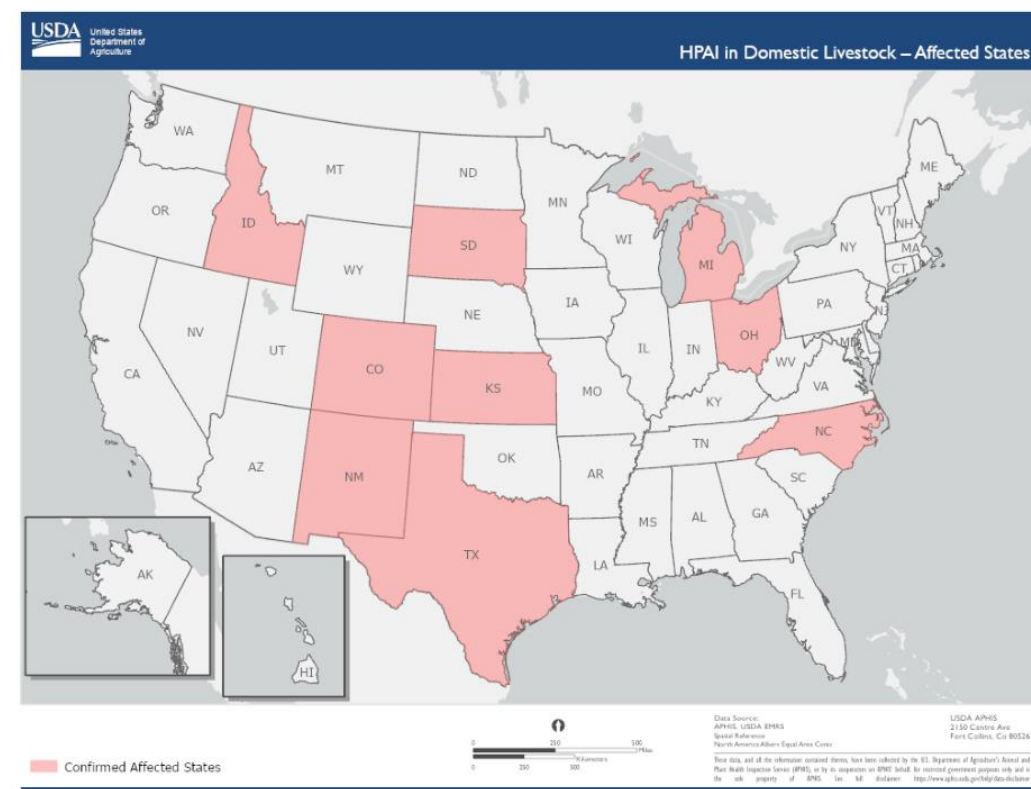
[Länk till hemsida dokumentation SKAL](#)

Fågelinfluensa (HPAI) hos mjölkkor i USA 2024

- Januari: symtom som aptitlöshet och nedsatt mjölkproduktion rapporteras från flera besättningar, framförallt i Texas.
- Mars: HPAI påvisas från prover av opastöriserad mjölk.
- April: En person som arbetar med nötkreatur smittad, lindriga symtom.
- Maj: HPAI påvisad i knappt 40 besättningar i nio delstater.

Confirmed Cases of HPAI in Domestic Livestock

*Data updated weekdays by 4 pm ET.

Föredragande: Mats Lindblad, mats.lindblad@slv.se

Fågelinfluensa (HPAI) hos mjölkkor i USA 2024

- Viruset har anpassat sig till juvervävnad, höga halter i mjölk.
- Spridning mellan besättningar genom livdjurshandel med lakterande kor.
- Inom besättningar antas spridning ske med mjölkkningsutrustning.
- USDA har infört restriktioner för handel med mjölkkor mellan stater och ger stöd för biosäkerhetsåtgärder i drabbade besättningar.
- Liten risk för spridning till Europa men viktigt att bevaka.

Foto: Bengt Ekberg, SVA

Uppbyggnad av livsmedelsberedskapen 2021-2023

Slutredovisning av regeringsuppdrag

**Föredragande: Lena Lind (Livsmedelsverket),
Saranda Daka (Jordbruksverket),
Rebecca Hymnelius (Jordbruksverket),
Nils Arin (Jordbruksverket)**

STATENS
VETERINÄRMEDICINSKA
ANSTALT

Uppbyggnad av livsmedelsberedskapen – [Länk till rapport till myndigheternas rapportering](#)

- Identifiering av samhällsviktig verksamhet i livsmedelskedjan som är nödvändig för totalförsvaret
- Kartlägga och analysera företagens förmåga att kunna leverera varor och tjänster ([självskattningsförmåga](#)) ([Jordbruksverket](#))
- Analys av livsmedelskedjans beroenden och sårbarheter
- Metod för att mäta mängden livsmedel som flödar i systemet ([Livsmedelsverket](#), [Jordbruksverket](#))
- Strategiska varor (31 jan 2024)
- ([Livsmedelsverket](#))
- Samarbetet med Finland och Norge ska utvecklas
- Upptäcka hot mot livsmedelsförsörjningen

Reglering av viss personal vid höjd beredskap
(Krigsveterinärförordningen) (sept 2024)

[En robust livsmedelsförsörjning i kris och krig – beredskapslagring av spannmål](#)
(april 2024)

[Grunder för prioritering och fördelning vid ransonering](#) (feb 2024)

[Åtgärder vid en bristsituation i livsmedelskedjan](#) (dec 2023)

[Kost vid höjd beredskap](#) (nov 2021)

Identifiering av totalförsvarsviktig verksamhet

- Myndigheterna har tagit fram förslag på möjliga kriterier för att identifiera totalförsvarsviktig verksamhet.
 - Bedömning av påverkan utifrån nationellt perspektiv
 - Vilja att bidra

Fortsatt arbete:

- Ange ambitionsnivå och mål för livsmedelsförsörjningen
- Verktyg för utpekande – avtal?

Kartlägga och analysera företagens förmåga att kunna leverera varor och tjänster – leden efter primärproduktionen

- Kunskap och förståelsen har ökat på myndigheterna och hos de företag vi besökt.
- Myndigheternas bedömning är att företagen skulle ha **svårt att försörja befolkningen med tillräcklig mängd säker mat** under höjd beredskap eller krig givet den nuvarande planeringsinriktningen för totalförsvaret.
- För att öka försörjningsförmågan av livsmedel i höjd beredskap och krig behöver därför flera olika robusthöjande åtgärder genomföras.

Företagens förmåga att leverera varor och tjänster under höjd beredskap

En kartläggning av förmåga

Dialog med representanter från olika delbranscher:

LRF, Svenska Ägg, Fåravelsförbundet, Sveriges Nötköttsproducenter, Sveriges Grisföretagare och Svensk Fågel

Målet med uppdraget

Uppdraget ska öka förståelsen om företagens förmåga att leverera i en situation av höjd beredskap.

Förstå behovet av robusthöjande åtgärder.

Intervjuer med företag

- Ca 30 stora och små företag inom växtodling, animalieproduktion och den blå näringen.
- Representation från olika produktionsgrenar
- Utgått från från samma metod som Livsmedelsverket
- Utskickat material med information och ett scenario.

Resultat

- Kartläggning visar att företagens förmåga att leverera varor och tjänster under höjd beredskap varierar i hög grad och framför allt beror på företagens produktionsinriktning, omställningsförmåga t. ex. till att odla en annan gröda, geografiska läge, lönsamhet och storlek.
- Mest känsliga är företagen för störningar som bortfall av el och drivmedel, följt av transporter och arbetskraft. Samtliga produktionsinriktningar är beroende av insatsvaror.
- Vissa förslag på åtgärder som har framkommit kan genomföras på gårdsnivå medan andra utmaningar måste lösas på samhällsnivå genom fördelning av gemensamma resurser, forskning och innovation samt förändrade system och processer.
- Resultatet bidrar med viktiga inspel till det fortsatta arbetet med ändamålsenlig rådgivning och investeringsstöd till primärproduktionen.

Kartlägga och analysera företagens förmåga att kunna leverera varor och tjänster

Fortsatt arbete:

- Fördjupade förmågebedömningar – analys genom livsmedelskedjan

Mängden mat i systemet

- Samarbete med Svensk dagligvaruhandel
- Urval av kategorier av livsmedel i kg
- Beräknar ungefärligt tillgängliga kalorier
- System för informationsinhämtning
- Jordbruksverket följer primärproduktionen samt officiell statistik om konsumtion och handel

Mängden mat i systemet: Jordbruksverkets modell

Mängden mat i systemet mäts enligt följande:

Inhemsk produktion + Råvaruimport + Råvaruinnehåll i importerade förädlade livsmedel
- Råvaruexport - Råvaruinnehåll i exporterade förädlade livsmedel

Förbättringsmöjligheter:

- Statistik över produktion och handel av fisk, ökad kunskap om handelskedjan för svensk fångst av fisk samt en översyn av omräkningsfaktorer från levande vikt till ätbar vikt för olika sorters fisk
- Insamling av data över lagerhållningen av olika varor

Mängden mat i systemet

Fortsatt arbete:

- Synkronisering av myndigheterna modeller
- Metod för datainsamling
- Inkludera fler kategorier
- Schabloner för förpackning, skal etc.
- Undersöka : geografisk nedbrytning, inkludering av näringsämnen
- Förbättra statistik över fiske och lagerhållning

Djurens hälso- och sjukvård

En fungerande djurens hälso- och sjukvård (DHS) är en grundförutsättning för animalieproduktionen.

- 1. Myndighetsgemensam samverkansgrupp** – kopplar ihop de två berörda beredskapssektorerna
- 2. Djurhälsovård vid kris och samhällsstörning** - särskilt uppdrag till SLU
- 3. Utredning om försörjningsberedskap - strategiska insatsvaror**- rapport redovisad i jan 2024
- 4. Grundutbildning av djurhälsopersonal** - beredskapsfrågor i veterinärutbildningen
- 5. Laboriediagnostik**- SVA
- 6. Beredskapsplanering – regionalt perspektiv** – LST tar fram beredskapsplaner för personalförsörjning DHS
- 7. Reglering av viss personal vid höjd beredskap** - tar fram förslag till nya författningar som ska ersätta den nuvarande krigsveterinärförordningen – sept. 2024

Djurens hälso- och sjukvård

Fortsatt arbete:

- Samordning inom djurens hälso- och sjukvård, smittskydd, laboratoriekapacitet från jord till bord
- Krigsveterinärförordningen
- Vaccinberedskap – SVA i regleringsbrevet

Kartläggning av beroenden och sårbarheter samt strategiska varor inom primärproduktionen

- Rapporter om primärproduktionens beroenden och sårbarheter samt strategiska varor har tagits fram av Jordbruksverket och SVA.
- Primärproduktionen är komplex med många delprocesser som länkar in i varandra och behöver fungera för produktion av livsmedel
- Sammanfattningsvis kan sägas att i princip alla produktionsgrenar är beroende av tillgång till energi, främst diesel och el.
- Jordbruk, trädgård, vattenbruk och fiske är beroende av tillgång till insatsvaror för att kunna producera livsmedel. Vissa insatsvaror är till viss del utbytbara, medan andra är svåra att ersätta.
- Diesel och mineralgödsel är exempel på importerade insatsvaror som idag är svåra att ersätta med inhemskt producerade. Stallgödsel kan endast delvis täcka behovet av mineralgödsel.

Beredskapslagring av spannmål

Förutsättningar

Krig i landet och Sveriges befolkning behöver försörjas med mat

- Krig i Sverige innebär krig även i närregionen
- Det nuvarande livsmedelsförsörjningssystemet har delvis eller i sin helhet slagits ut

Om kriget pågår i södra delarna av Sverige under period av skörd och skörden inte kan bärgas, samt att handeln är störd finns en reell risk att en bristsituation av livsmedel uppstår

Beredskapslagring av spannmål

Varför spannmål?

- Sverige har länge varit nettoexportör av spannmål – naturligt att utgå ifrån spannmålsproduktionen som ett sätt att säkra mat i händelse av krig
- Spannmålsprodukter har ett högt energi- och näringsinnehåll – central betydelse i livsmedelsförsörjningen både i fred och krig
- Spannmål är lagringsstabil – krävs inte obruten kylkedja eller avancerade lagerbyggnader
- Ca 90–95 % av befolkningen skulle klara sig på enbart spannmål under tre månader utan att lida någon näringsbrist

Beredskapslagring av spannmål

Beredskapslagring av spannmål är ett bra och realistiskt sätt att säkerställa att befolkningen har tillräckligt med säker mat i ett krigsläge

- Jordbruksverket föreslår omsättningslager som system för beredskapslagring av spannmål
- Lagring främst för humankonsumtion och eventuellt foder
- I utredningen presenteras beräkningar för konsumtion och kostnader för beredskapslagring av spannmål för 3, 6, 8 och 12 månader
- Modellen kan inte fullt ut genomföras i Norra Sverige – en ny lösning behövs för Norrland

Beredskapslagring av spannmål

Farhågor vid uppköp och avyttring

- Både stora och små aktörer ska kunna beredskapslagra
 - *möjliggörs bland annat genom inte alltför restriktiva anbudsvillkor (lagringskapacitet, minst antal aktörer etc)*
- Uppköp och avyttring ur beredskapslager får inte störa den vanliga handeln
 - *uppköp sker över en längre tid (uppåt 10 år) innebär en lägre inköpskvantitet per år, minskar risken för störningar*
 - *avyttring sker bara när en underskottssituation har uppstått, som är noga definierad i förväg, minskar risken för störningar*

Beredskapslagring – arbetet framåt

- Utreda modell för beredskapslagring av spannmål i norra Sverige
- Utreda modell för beredskapslagring av insatsvaror (utsäde, växtskyddsmedel, proteinfoder, mineralgödsel)
- Utreda rättsliga grunder för beredskapslagring av spannmål och insatsvaror – upphandling, avtal, kvalitets- och säkerhetskrav, författningskrav mm

Uppdraget ska slutredovisas senast **den 1 april 2025** till Regeringskansliet

Strategisk lagring av spannmål

Fortsatt arbete:

- Inleder arbetet med att undersöka möjligheten till omsättningslager för livsmedelssektorn

Kartläggning av strategiska varor i ledan efter primärproduktionen

Inledande arbete:

- Avgränsa arbetet till relevanta varugrupper och rimlig detaljeringsnivå
- Hitta synergier genom att hämta in underlag i andra delar av pågående regeringsuppdrag, exempelvis bristuppdraget och bedömning av företagens förmåga

Beskrivning och avgränsning

Urval av insatsvaror och råvaror för verksamheter inom förädling, distribution, grossistverksamhet, försäljning och måltidsverksamhet.

Följande övergripande varugrupper ingick:

- Råvaror inkl. tillsatser, processhjälpmedel etc.
- Förpackningsmaterial
- Lastbärare (tex. pallar)
- Kemikalier inkl. gaser
- Förbrukningsvaror tex. skyddsutrustning, arbetsmaterial, verktyg etc.

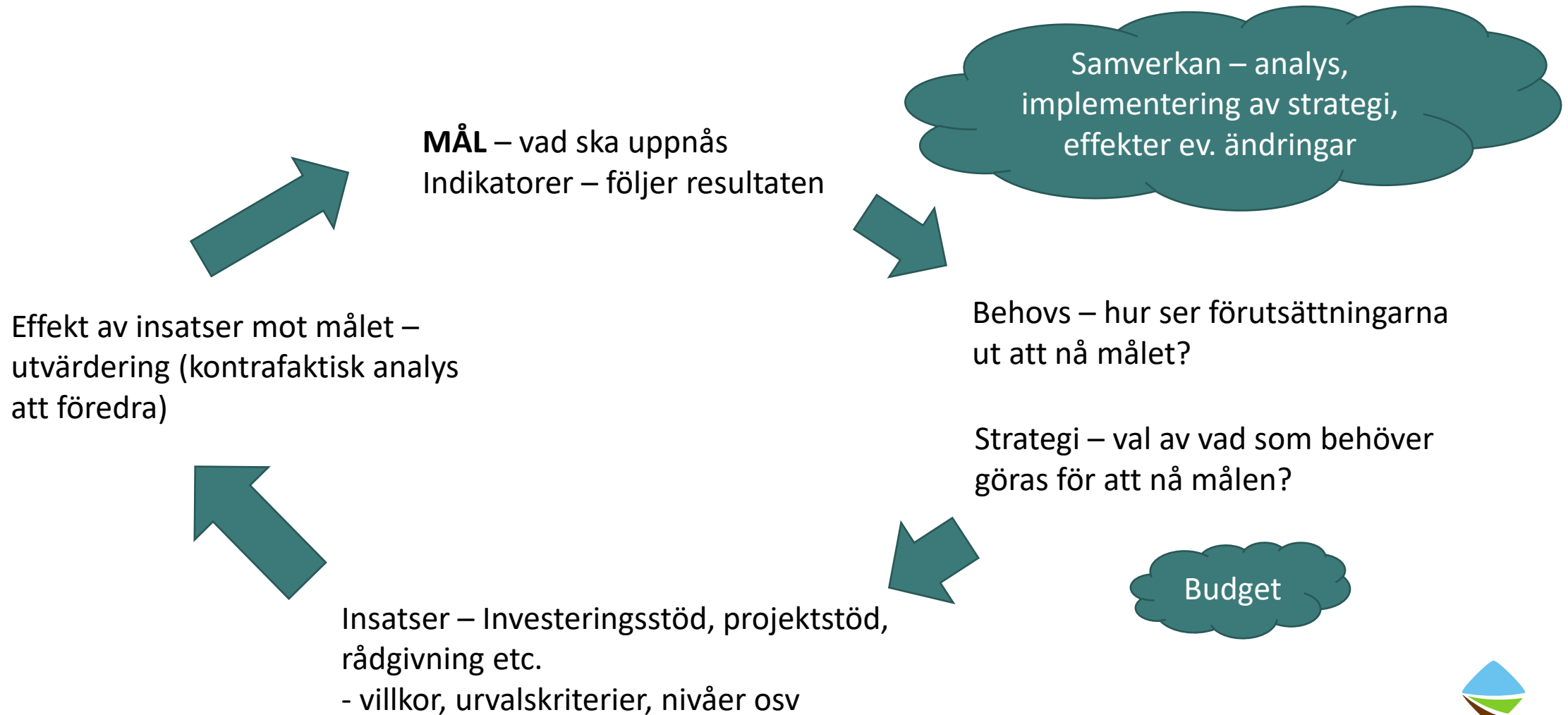
Resultat

- Varje verksamhet och process har flera och ofta unika kritiska varor! Därmed innehåller rapporten ingen uttömmande lista på varor, men ger exempel och visar komplexiteten och vissa utmaningar.
- Analys och värdering av vilka varor som är viktigast eller har sårbara försörjningskedjor behöver fortsätta. Exempel på fördjupande analyser: särskilda flaskhalsar och koncentration i försörjningskedjan, importberoende, konsekvenser av bortfall (vad händer i kedjan, direkt och indirekt, om varan inte finns och inte kan ersättas) samt delat behov/ konkurrens om varan från andra sektorer
- Identifierade varugrupper för samverkan med andra myndigheter/sektorer om livsmedelskedjans behov, exempelvis reservdelar samt kompetens för reparation/underhåll av maskiner, produkter inom papper, plast, kemikalier
- Förslag och idéer för fortsatt arbete inom Livsmedelsverket, tas i kommande arbete
- Förslag och idéer för näringslivets aktörer: kan ge inspiration till analyser av egna behov.

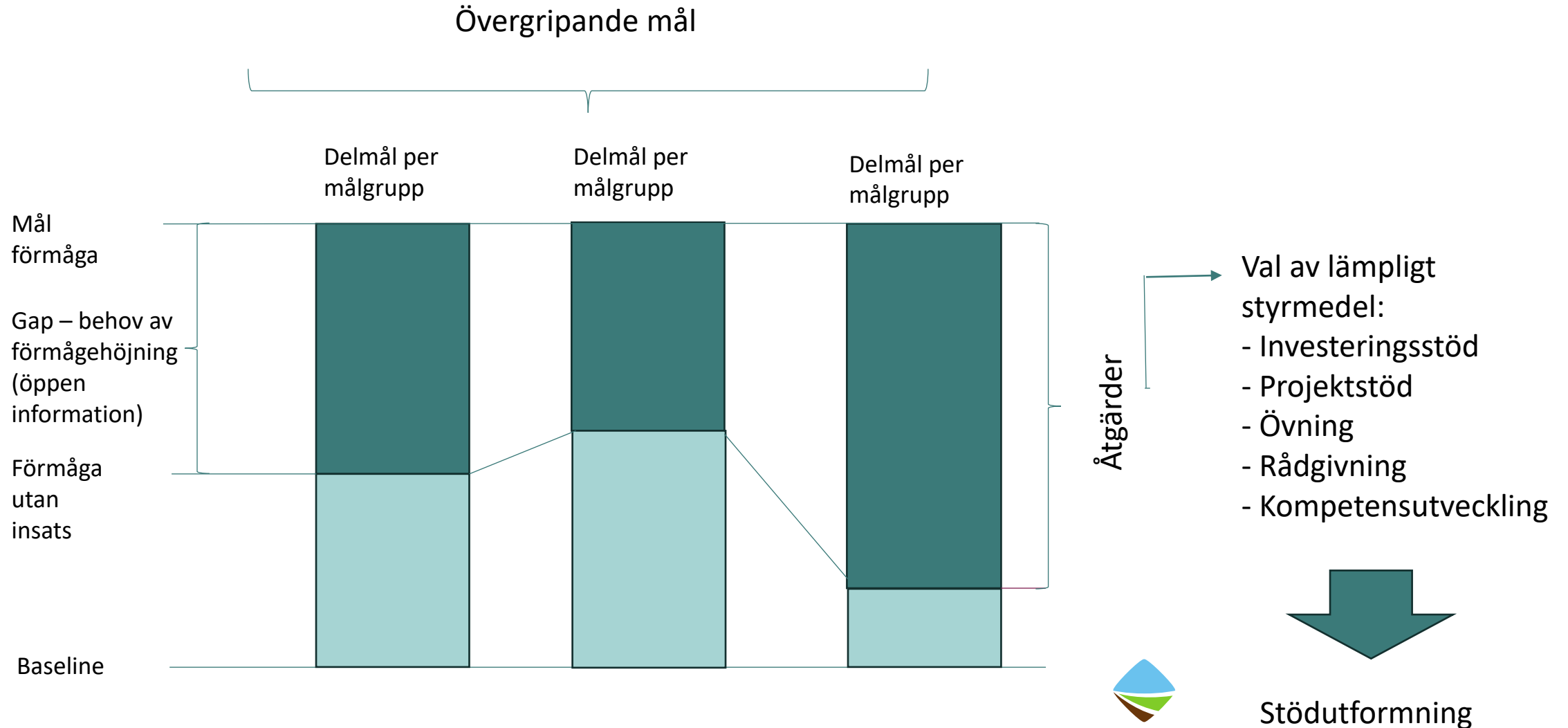
Fortsatt arbete utifrån samtliga uppdrag

- Författningsberedskap
- Standarssortiment, anpassning av produktion och distribution
- Gemensam planering över sektorer och med aktörer som har geografiskt områdesansvar – hänger ihop med insatsvaror, kontakt med Trafikverket, prioritering av drivmedel, el, transporter, skydd med mera
- Kontinuitetshantering för höjd beredskap
 - Rådgivning gårdsnivå, kopplat till investeringsstöd
 - Investeringsstöd livsmedelstillverkning och distribution

Strategiskt program för beredskapsuppbyggnaden - interventionslogik

Behovsanalys – vilket är gapet till önskad förmåga?

Strategiskt program för beredskapsuppbyggnaden

- Referensgrupp sätts samman och kallas efter sommaren
- Pågående arbete:
 - Mål
 - Behovsanalys
 - Lärande från andra program
- Slutrapporteras till Regeringskansliet 1 april 2025

Uppdraget Robust primärproduktion

I regleringsbrevet för 2024 har Jordbruksverket fått i uppdrag att ta vidare de förslag som togs fram inom Jordbruksverkets tidigare i uppdrag att, inom arbetet med att stärka det civila försvaret, lämna förslag på åtgärder för att stärka beredskapen inom primärproduktionen av livsmedel i hela Sverige (LI2023/02680).

- Jordbruksverket ska utveckla förslagen på åtgärder så att ändamålsenlig rådgivning och investeringsstöd kan införas.
- En delredovisning *med de överväganden och underlag som behövs för att möjliggöra en rättslig reglering* ska redovisas senast **den 1 augusti 2024** till Regeringskansliet (Landsbygd- och infrastrukturdepartementet).
- Uppdraget ska slutredovisas senast **den 1 april 2025** till Regeringskansliet (Landsbygd- och infrastrukturdepartementet).

Genomförande

Framtagande av beredskapsrådgivning

- Förstudie inför och framtagande av rådgivningskoncept
- Testrådgivning och omarbetning av koncept
- Fortbildning av rådgivare
- Informations- och demonstrationsinsatser
- Upphandling och uppstart av rådgivning

Framtagande av investeringsstöd för stärkt beredskap inom primärproduktionen

- Framtagande av förslag till koncept
- Utredning av rättsliga förutsättningar för nationellt stöd
- Utredning och eventuell utveckling av stödsystem för hantering, uppföljning och redovisning av investeringsstöd.

Övrigt fortsatt arbete

- Utveckla informationsutbytet med näringslivet – fortsätta samarbeta
- Övning och utbildning för företag
- Regional samverkan, övning och planering – regionala bristuppdrag
- Personalförsörjning
- Ekonomiska förutsättningar och garantier

Frågor?

Jordbruksverket lägesbild

Sammanfattning från

Lägesrapport om marknadsläget i jordbrukssektorn den 30 april
2024

Föredragande: Nils Arin, Nils.Arin@jordbruksverket.se

Sammanfattning

Faktor	Senaste månaden	Senaste året
Världsmarknadspriser jordbruksprodukter	Svagt upp	Ner
Världsmarknadspris för olja	Svagt upp	Ner
Svensk produktion – animalier	Ner	Nötkött, kyckling och ägg ner, mjölk och griskött upp
Svensk produktion vegetabilier	Ökat odlingsintresse	Ner
Svenska produktpriser – vegetabilier	Svagt ner	Ner
Svenska produktpriser animalier	Mjök upp, kött oförändrat	Ner
Svenska produktionsmedelspriser	Oförändrat	Ner
Lönsamhet	Tillagande optimism	
Valutakurs SEK/USD	Försvagats	Försvagats

Väderrelaterat

- I Sverige har vädret varit kallt och nederbördsrikt vilket gjort att vårbruket försenats, men vårbruket verkar kunna genomföras utan några större problem i de delar av landet där våren kommit tillräckligt långt.
- I de allra sydligaste delarna av landet har tillväxten tagit fart i de höstsådda grödorna. I övriga delar av landet har utvecklingen gått långsamt. Skillnaderna i grödornas utveckling är därför större än normalt.
- Sena beställningar från jordbrukarna av gödningsmedel p.g.a. dålig väderlek har gjort att det en period var brist på vissa NPK-gödselmedel, men så är inte längre fallet.
- Tilltagande oro för att ogynnsamt väder på norra halvklotet ska leda till lägre skörd 2024/25. Det är främst frost i kombination med torka i Ryssland samt torka i USA som fått priserna för främst vete att stiga under den senaste veckan. Det finns även en viss oro för att regn i Frankrike ska leda till lägre avkastning.

Fågelinfluensaläget

- Hittills har tre utbrott av fågelinfluensa hos tama fåglar konstaterats i Sverige under säsongen 2023/2024 och utbrotten bedöms ha orsakats av smitta från vilda fåglar. Samtliga fjäderfän och övriga fåglar är avlivade och övriga bekämpningsåtgärder enligt lagstiftningen vidtas.
- Enligt senaste kvartalsrapporten från europeiska livsmedelssäkerhetsmyndigheten (EFSA), EU:s smittskyddsmyndighet (ECDC) och EU:s referenslaboratorium för fågelinfluensa (IZŠVe)¹ har antalet utbrott hos fjäderfä varit lägre än föregående säsonger.
- Sannolikheten för smitta till svenska fjäderfä bedöms vara lägre i april än under november till mars och ännu lägre i maj månad, baserat på data från tidigare år.

Övrigt

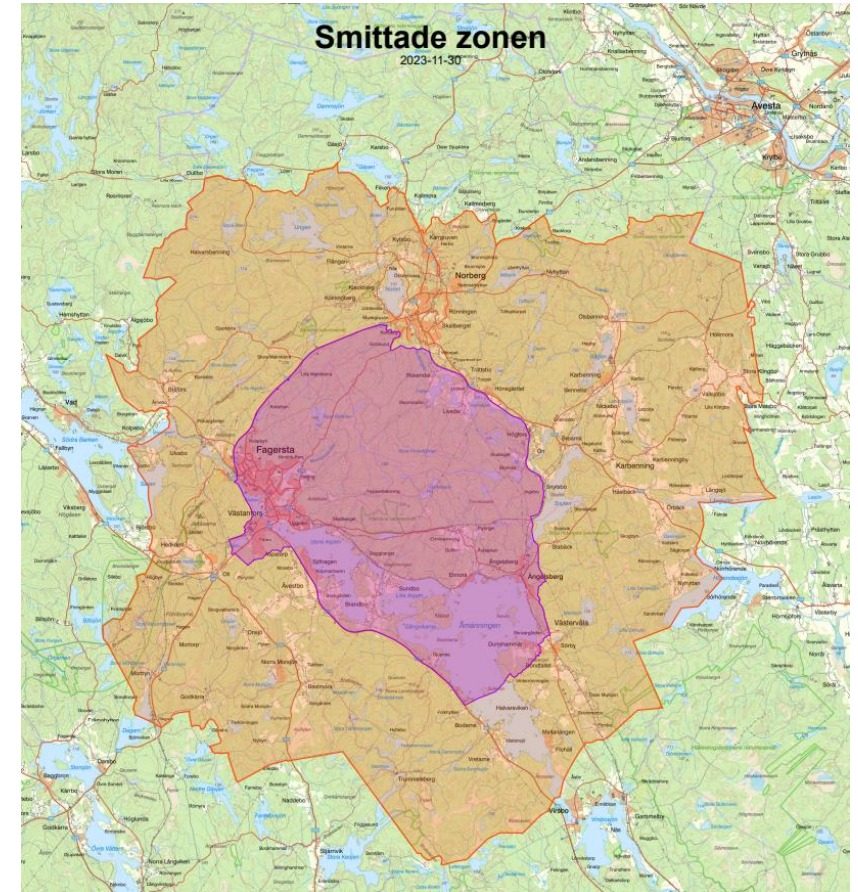
- Lantbruksbarometern för 2024 visar att lönsamheten under 2023 blev svag på grund av ogynnsam väderlek och stigande räntor. Svag lönsamhet ledde till att jordbrukarna minskade sina investeringar. Inför 2024 finns det en ökad optimism och en större andel av jordbrukarna än tidigare tror att lönsamheten kommer att förbättras.

Hantering av afrikansk svinpest - nuläge

- Kärnområdet är stängslat och kontrolleras 1 gång/vecka
- Pågår nya eftersök i kärnområdet, resultatet från sökandet kommer vara grund för nya riskvärderingar och underlag till ansökan om friförklaring
- Jordbruksverkets krisorganisation gick ner till grundberedskap den 13 maj.

Faktaruta:

Ansökningar om undantag	481 inkomna ansökningar och totalt 420 fattade beslut.
Ansökningar om ersättning; skog, jakt, turism	62 inkomna ansökningar, 39 beslut fattade <i>2 bifall och 37 avslag</i>
Kontroller av restriktioner och undantag	13 dagars kontroll genomförda
Hittade döda vildsvin	63 påvisade, 31 ej påvisade
Smittskyddsavlivade vildsvin	0 påvisade, 89 ej påvisade
Antal undersökta vildsvin, jagade/trafikskadade i närområdet av smittad zon	0 påvisade, 99 ej påvisade

Lägesbild Livsmedelsverket: dricksvatten samt livsmedel i leden efter primärproduktionen

Ny version av lägesbilden fastställdes 25 april 2024.

Övergripande bedömning: "Ingen påverkan" på mat- och dricksvattenförsörjningen.

Livsmedelsverkets samlade bedömning är att tillgången på mat och dricksvatten på kort, medellång och lång sikt är god. Men det finns omvärldsfaktorer som kan få påverkan på Sveriges livsmedels- och dricksvattenförsörjning på medellång och lång sikt.

Inga nya punkter sedan föregående version.

Föredragande: Lena Lind, Lena.Lind@slv.se

Lägesbild energi

Aktuell lägesbild publicerad av Energimyndigheten 7 maj 2024

- Elförsörjningen i Sverige är i nuläget stabil och risken för effektbrist är låg.
- Drivmedelsförsörjningen bedöms vara oförändrad sedan föregående lägesbild men marknaden är mer stram.
- Värmeförsörjningen bedöms generellt som stabil. Dock genomförs prishöjningar i flertalet nät på grund av högre bränslepriser. Energimarknadsinspektionen ska utreda frågan.
- Gasförsörjningen är för närvarande stabil.
- Energimyndigheten uppmanar fortsatt samhällsviktiga aktörer, energianvändare och energibranschen att kontinuitetssäkra sin verksamhet samt öka sin övervakning av onormala händelser och rapportera avvikelser till ansvarig myndighet.
- Energimyndigheten uppmanar aktörer, vid försök till dataintrång och incidenter, att fortsatt rapportera till berörd myndighet och att samtliga aktörer arbetar aktivt och systematiskt med informations- och cybersäkerhet. Följ MSB:s anvisningar och rekommendationer för stärkt skydd mot cyberangrepp och råd gällande förebyggande och hantering av IT-angrepp från CERT-SE.
- Energimyndigheten uppmanar pelletskonsumenter att fortsatt verka för en god beredskap.
- EU-förordningen om förbrukningsminskning på gas kommer inte att förlängas men aktörer på marknaden uppmanas att fortsatt arbeta med frivillig förbrukningsminskning.

[Sveriges energiläge \(energimyndigheten.se\)](https://www.energimyndigheten.se)

Föredragande: Lena Lind, Lena.Lind@slv.se

Övriga frågor

SKAL-konferens – ”Save-the-date” 21-22 oktober

SKAL-arbetsgrupp – Avtal.

Cyber-SKAL

[Länk till hemsida dokumentation SKAL](#)

Föredragande: Lena Lind Lena.Lind@slv.se

Medskick till nästa möte? Skriv gärna i chatten eller maila in förslag!

Nästa möte är fredag 14 juni kl 10 – 11.30

5 juli

9 aug

6 september

4 okt

8 nov

6 dec

Om någonting inträffar som inte hör till det vanliga – kontakta oss!

Livsmedelsverket nås utanför kontorstid via TiB (tjänsteman i beredskap) tel. 018-101 502, tib@slv.se

Om ni har frågor som inte är akuta eller vill att vi kontaktar er, maila till livsmedelsforsorjning@slv.se

Tack för idag!